

Ik heb het gedaan in een opwelling

Maria Bouroncle

Ik heb het gedaan in een opwelling

Het verhaal van Ingeborg Andersson, kindermoordenaars

Vertaald door Tineke Jorissen-Wedzinga

SAGA Egmont

Ik heb het gedaan in een opwelling

Vertaald door Tineke Jorissen-Wedzinga

Originele titel *Det kom för mig i en hast – Historien om barnamörderskan Ingeborg Andersson*

Eerste druk april 2025

Copyright © 2025 Maria Bouroncle en SAGA Egmont

NUR 339

ISBN: 9788727232379 (POD paperback)

ISBN: 9788726930580 (e-book)

ISBN: 9788726930658 (audiobook)

Alle rechten voorbehouden. Geen enkel onderdeel van deze publicatie mag worden geherpubliceerd, opgeslagen in een database, verzonden, in geen enkel format en op geen enkele manier, zonder geschreven toestemming van de uitgever, noch mag het op andere wijze dan reeds gepubliceerd en in vergelijkbare conditie in enige vorm gebonden of met omslag aan de koper verstrekt worden.

www.sagaegmont.com

Saga is een dochtermaatschappij van Egmont. Egmont is het grootste mediabedrijf van Denemarken en volledig eigendom van de Egmont Foundation, die jaarlijks met bijna 13,4 miljoen euro kwetsbare kinderen en gezinnen steunt.

Vognmagergade 11, 2. Dk-1120 Copenhagen

Voor Tor, Efraim en Lucia

Beste lezer,

Dit boek is een verhalende reconstructie van een waargebeurde geschiedenis.

De schuingedrukte gedeelten in de tekst zijn vertaalde transcripties van echte brieven, historische aantekeningen en andere documenten.

De tekst in normaal lettertype is een fictieve herinterpretatie van de gebeurtenissen, maar de hoofdpersonen en de locaties zijn echt.

Voor achtergrondinformatie over het verhaal en de auteur, en voor foto's, zie de website van Maria Bouroncle, <https://mariabouroncle.com/home>

Afscheid

*Uitnodiging
om de uitvaartplechtigheid
van onze innig geliefde kinderen
Tor Ingvar
Anders Artur Efraim
Inga Britta Lucia
met Uw aanwezigheid
te vereren
in kerk van Vesene
op tweede paasdag 1929 om 5 uur nm.*

Ingeborg en Artur Andersson

Verzamelen in het sterfhuis, Haggården, vanaf 2.30 uur p.m.

Vier schooljongens in zwarte pakken en met keurig gekamde haren dragen een zware last. In de witgeschilderde open houten kist ligt Efraim, hun vriend en buurjongen. Efraim, een jongetje nog, vernoemd naar zijn grootvader. Efraim, die slechts drie jaar oud is geworden. Het lijkt alsof hij slaapt. Hij ligt op zijn rug in zijn witte nachthemd. Zijn handjes gevouwen op zijn borst, rustend op een door zijn moeder geweven laken. Ze houden een witte roos vast.

De jongens bewegen zich onnatuurlijk langzaam over het gangpad door de stampvolle kerk, in een stoet in rouw. Getekend door de verantwoordelijkheid en aangedaan door de ernst van hun opdracht, zijn ze amper in staat hun voeten op te tillen. Ze tellen stilletjes het aantal stappen tot het koor. Ze hebben iets bestendig nodig om zich op te richten.

Ik ontvlucht dit tranendal met hoorngeschal
En kom tot U, o Jezus vrome.
Als zond' en dood, bezorg' ons nood
Bij U ik rust bekomme.

De gemeente zingt. Maar wat heeft dat voor zin als het lied geen troost biedt?

De koster is een praktische man die weet hoe je in een plattelandsgemeente zorgt voor zekerheid. Hij heeft in elke kerkbank jeneverbastakken gezet als bewaker tegen het kwaad. Het aroma van de takken verspreidt rust in een gemeente die niet weet hoe zij zich een dag als deze hoort te gedragen. Die niet weet hoe je een gezin moet troosten dat ten onder is gegaan.

‘De tijd heelt alle wonden,’ zegt men.

Dat zeggen ze vandaag niet. De tijd heelt niet alle wonden. Niet de onbegrijpelijke. Lege ogen staren zonder te begrijpen voor zich uit. Het hars van het sparrenhout knettert in de kachel, maar het vuur is niet in staat honderd bevroren zielen te verwarmen. Het slaagt er niet in het vocht van natte jassen te verdringen. De damp slaat tegen de ramen, die beslaan. De jongens tellen de jeneverbesstruiken.

Achter de jongens schuifelt een verloren man. Tot vorige week was hij een benijdenswaardig persoon in het dorp. De zesendertigjarige Artur had het goed voor elkaar: een jonge, knappe echtgenote, drie gezonde kinderen en een grote boerderij. Nu is hij een oude man die gebukt gaat onder het gewicht van de tweede kist. De kist met zijn oudste zoon Tor op zijn rechterschouder. De vijfjarige Tor, die de boerderij op een dag zou overnemen en in zijn vaders voetspoor zou treden.

Arturs broer draagt de laatste kist. Daarin rust Lucia, de jongste, die niemand eigenlijk nog had leren kennen. Nu ligt ze op haar zij, ingestopt in het beddengoed dat ze zou hebben meegekregen op de dag van haar trouwen. Ze zuigt op haar duim. Net als ze deed wanneer haar vader haar 's avonds naar bed bracht.

De kleine processie blijft voor het altaar staan. De stilte binnen de anderhalve meter dikke granieten muren dringt zich op wanneer de tonen van de treurmars van het orgel wegebben. De mannen en de jongens zetten de versierde kisten voor drie kleine kransen van glanzende, groene bladeren met witte bloemen en linten. Ze steken de kaarsen in de vijfarmige kandelaar op de verhoging aan. De zwavellucht van het strijkvlak van het luciferdoosje vermengt zich met de zware geur van de graflelies.

De stafdragers, de twee jonge mannen die de eervolle opdracht hebben gekregen om de kisten te dragen, stellen zich op aan weerszijden van de kisten. Het kruisbeeld aan de bovenkant van de staven is voorzien van een dun, zwart floers. De predikant strooit de kroonbladen van een witte roos over de bedden van de twee broertjes en hun zusje en leest het gedicht van Jan Olof Wallin 'De engel des doods':

Zo vredig zijn zij in de Heer ontslapen,
zo vredig begroeten zij 's Herens dag;
zij die uit de droefenis zijn herschapen
zo ver van de lotswisselingen als vermag.

Niet langer gevangen
door al wat men vreest
gegaan vol verlangen,
zo spreekt de geest.

Uit de deemoed der opoffering naar het huis der vrede,
hun daden nemen zij altoos met zich mede!

Artur haalt een foto uit de binnenzak van zijn colbert. Het is een beduimelde confirmatiefoto van een slungelig meisje van een jaar of vijftien. Ze draagt een lange zwarte rok en een zwarte blouse met lange mouwen en een witte geplooid kraag. Het kantwerk zit met een speld vast onder haar kin. Het meisje kijkt ernstig. Artur stopt de foto van Ingeborg discreet onder het dekentje in Lucia's kist.

'Ze heeft het niet zo bedoeld,' fluistert hij. 'Ze wist niet wat ze deed.'

Artur neemt plaats aan de rechterkant van het gangpad, in de familiebank naast zijn moeder. Ingeborg, zij die niet wist wat ze deed, ontbreekt.

Nr. 119

STRAFGEVANGENIS TE VÄNERSBORG

Bij correspondentie met de afzender moet de envelop geadresseerd zijn zoals hierboven weergegeven, dus met het nummer van de gevangene (niet zijn naam) alsmede de naam en het adres van de gevangenis. In de brief dient daarentegen zowel het nummer van de gevangene als zijn volledige naam te worden vermeld.

Brieven aan gevangenen, die met inkt en in een duidelijk handschrift geschreven dienen te zijn, mogen uitsluitend berichten bevatten die over persoonlijke aangelegenheden gaan. Krantenartikelen en dergelijke mogen niet worden meegestuurd. Papier, enveloppen, postzegels en zeep zijn verkrijgbaar bij de inrichting en mogen eveneens niet aan gevangenen worden toegestuurd.

Formulier nr. 4008, 1926, opl. 100.000 ex.

Dienst Gevangeniswezen, Stockholm, 1926

Zondag

Mijn geliefde Artur,

Het is zo fijn, want ik heb het hier een beetje beter en iedereen is zo vriendelijk en aardig vind ik en ik mag elke dag naar buiten en dat is zo fijn en ik mag sokken breien en ik mag ook een psalmboek en andere boeken lezen de dokter is geweest en soms komt de dominee en dat was zo fijn hij zei dat ik vergeving krijg voor alles wat ik gedaan heb en waar ik zo'n spijt van heb ik denk voortdurend aan de kinderen en aan jou maar vergeef mij ik wist niet wat ik deed O God kon het maar ongedaan worden gemaakt. Zijn oma en Holger Elsa heel verdrietig wat zijden vader en moeder is vader ziek

Het eten gaat nu beter ik krijg erwtensoep en spek en aardappels en haring en nog meer dat is zo lekker pap, melk en vers brood en ik krijg elke dag koffie en Wienerbrød dat is heerlijk, zulke lekkere koffie dronken wij thuis niet stel je eens voor dat ik dat niet kreeg.

Stel dat ik weer beter zou kunnen worden. Ik ben heel moe nu ik zoveel buiten ben nu slaap ik beter in het begin sliep ik zo slecht, maar ik kan de kinderen en jou nooit vergeten.

En we hebben hier elke zondag kerkdienst en dat is zo plechtig dan is het net alsof ik in onze kerk ben. Het zou fijn zijn als je hier kunt komen maar schrijf als je niet kunt komen nu kan ik niet meer schrijven veel lieve groeten aan jullie allemaal groet vader en moeder en troost ze groet Tali

Ik denk dat ik in een rusthuis zit en het is zo moeilijk om aan de kinderen te denken. Ik begrijp niet waarom ik het gedaan heb, ze waren zo lief en onschuldig die kleintjes. Waarom zou ik dat doen. Kom gauw, het zou zo fijn zijn om jou nog een keer te mogen zien. Nu heb ik middageten gegeten: aardappels, vlees en soep.

Ingeborg

1

De wastobbe

Voor het raam staan twee verlepte geraniums. Er vallen helderrode kroonbladeren op de vensterbank. Ze verdrogen en krullen op. Krijgen een donkerder, bloedrode nuance. Ingeborg, die nog niet is aangekleed, zit met haar hoofd in haar handen aan de keukentafel. Ze kijkt naar de sneeuw die langzaam smelt. De waterdruppels lopen langs de takken van de bomen en laten gaatjes achter in de harde ijslaag op de sneeuw.

‘Moet je je pap niet opeten?’ vraagt Artur terwijl hij opkijkt van de krant.

Haar man zit tegenover haar te lezen over een Zweeds comité van deskundigen dat een voorstel voor sterilisatie aan het voorbereiden is. Wanneer hij geen antwoord krijgt, staat hij op, ruimt af en roept Tor.

‘Help moeder met de vaat. Ze heeft vandaag zoveel te doen.’

Artur is voorzitter van de plaatselijke schietvereniging en morgen is de eerste vergadering van het jaar bij hem thuis. Hij heeft Ingeborg gevraagd een paar tarwebroden te bakken voor

bij de koffie en om het huis op te ruimen, terwijl hij en zijn broer naar het bos gaan om brandhout te halen. De vuile was ligt in grote stapels op de slaapkamervloer en hij heeft geen schone broek om aan te trekken.

‘Zal ik de wastobbe binnen zetten zodat je niet met de was in dat ijskoude washuis hoeft te staan?’ vraagt hij zijn vrouw, maar alleen Tor reageert, zo klein als hij is, en knikt hij namens zijn moeder vanaf het aanrecht.

Artur trekt zijn laarzen aan en steekt het erf over. De zon schijnt en doordat het dooit, verandert het bevroren grind in een grijze, dikke, vloeibare brij. Wanneer hij de deur van het washuis opendoet, slaat de scherpe geur van een pas gevelde vos hem tegemoet. Artur had vorige week een voltreffer gehad toen hij lokaas had uitgezet en een paar nachten achter elkaar op wacht had gezeten. Vanuit de jachthut op de berg had hij het rode dier door de weilanden omlaag zien sluipen. Het dier was onmiddellijk na het schot in elkaar gezakt. Artur loopt erheen en streelt de zachte pels, die aan de bek aan een haak aan het plafond hangt.

Dat wordt een mooie boa voor Ingeborg, denkt hij, ook al zou hij haar het liefst een hele bontjas geven. Maar dan zouden de andere vrouwen in het dorp vast een beroerte krijgen.

Artur lijdt aan groothedswaanzin, zouden de mensen zeggen.

Hij draagt vlug de grote koperen ketel naar de keuken en vult die met heet water uit de tank en de pannen op het houtfornuis. Het is bijna halftien.

‘Kan ik je nog ergens anders meehelpen voor ik wegga?’ vraagt hij, en hij loopt naar de keukendeur.

De vloerplanken kraken. Als Artur geen antwoord krijgt, draait hij zich om naar zijn vrouw en zegt: ‘Misschien was het niet

zo verstandig om al die dingen op één dag te willen doen. Denk je dat je om halfeen het eten klaar kunt hebben?’

Artur doet de deur open. Hij blijft nog even in de hal staan. Hij doet zijn mond open om nog wat te zeggen, maar doet hem vervolgens weer dicht.

‘Ik geef heel veel om jou en de kinderen,’ mompelt hij voordat hij zonder antwoord het huis verlaat.

‘Moet je Bläsen nou echt in dit slechte weer mee naar buiten slepen?’ vraagt Arturs moeder als hij op de deur van het kleine huis klopt om zijn broer en de knecht te halen.

‘Wat brandhout halen kan hij nog wel aan, die ouwe knol. Het zal nog geen halve dag werk zijn. Ik kan de kinderen toch niet laten bevroren?’ antwoordt Artur.

‘Nee, natuurlijk niet. Maar belast jezelf nou niet te veel zoals afgelopen zomer toen de ploeg stukging. Alleen een gek laat het paard rusten en brengt de machines zelf naar het dorp om ze te laten repareren,’ zegt zijn moeder, en ze klopt haar oudste zoon zachtjes op zijn schouder. ‘Kan ik trouwens even een zeef lenen?’ gaat ze verder.

‘Die ligt bij ons thuis in de houtenkist in de voorraadkast. Tor komt hem je na het middageten wel even brengen. Ingeborg heeft beloofd dat het eten om halfeen klaar is.’

‘Wat fijn om te horen dat ze aan de beterende hand is,’ zegt zijn moeder.

Ingeborg komt langzaam overeind van de keukenstoel. Ze pakt het wasbord en neemt plaats op een houten kruk naast de grote teil. Ze wil net Arturs stinkende werkbroek gaan schrobben, wanneer ze van haar à propos raakt en met de natte broek op haar schoot blijft zitten. Haar nachthemd wordt steeds natter. De

waterdruppels verzamelen zich in een plas op de grond. De kat miauwt en strijkt met haar zwarte vacht langs Ingeborgs benen.

‘Waar denkt u aan, moeder?’ vraagt Tor.

De wijzers van de Amerikaanse klok bewegen zich schoksgewijs voorwaarts over de sierlijke wijzerplaat met de Romeinse cijfers terwijl het waswater met de minuut kouder wordt. Elk halfuur dreunen de slagen door de stille keuken. Tien. Halfelf. Elf. Artur had de klok vorige zomer op een veiling voor zijn vrouw gekocht. Hij had lang moeten zoeken om een glazen deurtje met handgeschilderde viooltjes te vinden!

‘Verdorie, ik ben mijn zakhorloge vergeten,’ zegt Artur tegen zijn broer. ‘Ik rijd even naar huis om het te halen. Dan kan ik meteen de eerste lading naar de houtschuur brengen.’

Een halfuur later heeft Artur de boomstammen uit de slee geladen en loopt hij met grote stappen over het erf naar het woonhuis. Hij neemt de achtertrap in twee stappen en stampet de sneeuwrij van zich af op de sparrentakken die voor de deur liggen. Hij wurmt zich op het blauw gestreepte vodenkleed in de hal uit zijn rubberlaarzen. Een losse wollen sok komt in de haast mee en blijft op de plankenvloer liggen. Hij doet de deur open en steekt zijn hoofd om de hoek.

‘Het is verrekke koud buiten,’ zegt Artur, en hij slaat zijn armen om zijn lijf om het warm te krijgen. ‘Waarom heb je het rolgordijn in de slaapkamer niet omhoog gedaan?’

Ingeborg zit aan de keukentafel aan Arturs vergeten horloge op het groen gebloemde wasdoek te plukken.

‘We waren al in het bos toen ik merkte dat ik mijn horloge vergeten was. Hoe laat is het trouwens?’ gaat hij verder.

‘Kijk zelf maar,’ antwoordt Ingeborg lijsig.

Artur kijkt op de Amerikaanse klok op de plank in de hoek. Halftwaalf. Dan kunnen ze voor het eten nog mooi een volgende lading brandhout halen. Artur moet alleen eerst het rolgordijn optrekken. Dat kan niet midden op de dag omlaag zitten. Wat zouden de burens dan wel niet zeggen? Hij loopt over de keukenvloer naar de slaapkamer. Achter de halfopen deur is het oor van de grote koperen wasketel zichtbaar. Maar Artur had de ketel in de keuken gezet. Waarom heeft Ingeborg hem hier naartoe gesleept? En trouwens, ze zou allang klaar moeten zijn met de was. Plotseling merkt hij dat de ramen niet beslagen zijn, zoals anders als ze de was 's winters binnen hangt. Het ruikt zuur en het is wonderlijk stil in huis.

‘Waar zijn de kinderen?’ vraagt hij, maar hij krijgt geen antwoord.

Als Artur de deur van de slaapkamer opendoet, ziet hij de grote, ronde koperen wasketel vlak achter de drempel staan. Hij zit halfvol water, de rest is over de grond gelopen. Het water in de grote ketel is vermengd met braaksel. Tor ligt op zijn knieën op de grond. Zijn dikke haar is nat. Efraim en Lucia hangen over de rechterkant van de ketel. Efraim ligt met zijn hoofd in het water en Artur werpt zich op zijn knieën om hem eruit te trekken. Om zijn geliefde kind weer tot leven te wekken. Efraims hoofd en de kleren het dichtst bij zijn hals zijn nat en er is wat bloed uit zijn linkeroor gelopen. Het lichaam van het jongetje is al aan het afkoelen en Artur trekt een wollen deken naar zich toe en wikkelt die om hem heen. Het kan niet zo eindigen. Efraims leven kan niet zo eindigen.

‘Ingeborg, help me!’ roept Artur.

Zijn onderarm beroert Lucia's wang. Die is lauw en hij laat Efraim los. De jongen valt met een bons op de grond. Artur houdt

het meisje tegen zijn borst. Slaat haar diverse keren hard op haar rug. Bidt tot God dat ze zal gaan hoesten en overgeven op zijn schouder. Hij wenst zo vurig dat ze gaat ademen dat hij bijna voelt hoe haar borstkas omhooggaat. Maar er gebeurt niets.

‘Moeder, wat moeten we beginnen?’ fluistert Artur wanneer de oma en de tante van de kinderen even later komen om de zeef te halen.

‘Wat is er gebeurd?’ roept oma, en ze rent de slaapkamer in, waar ze op haar knieën valt.

Artur zit in een plas water op de grond omringd door zijn twee zonen. Hij wiegt langzaam heen en weer met Lucia in zijn armen. Oma omarmt haar zoon van achteren en kijkt naar haar dode kleinkinderen. Ze wil ze omhoogtrekken uit hun ellende, ze in veiligheid brengen. Arturs zus Elsa staat zwijgend in de deuropening voordat ze haar schoonzus begint te slaan en hysterisch begint te gillen.

‘Ga weg, je bent gestoord!’

Vervolgens zakt ze snikkend op de grond in elkaar.

‘Lieve kinderen. Mijn lieve kinderen. Wat moeten we beginnen?’ fluistert oma zachtjes bij zichzelf in de slaapkamer, en ze streelt hun natte, koude ledematen.

‘Ik overleef dit niet, moeder,’ fluistert Artur.

Het is mijn fout, denkt oma.

Ze komt moeizaam overeind en tilt Tor in bed. Hij is zo lang geworden, maar is tender, net als zijn moeder. Efraim weegt al meer, hoewel hij een jaar jonger is. Voorzichtig trekt ze de jongens hun natte overhemdjes uit, streelt Tors wang en strijkt een paar plukken haar uit Efraims gezicht. Ze legt ze naast elkaar in bed. Stopt ze in. Haar mooie kleinkinderen. Als laatste probeert ze

Lucia uit de greep van haar zoon te wurmen, maar Artur weigert los te laten. Hij boort zijn gezicht in Lucia's lijfje. Vijftien maanden oud is ze en er nog niet in geslaagd een eigen mensje te worden. Tor droeg haar voortdurend rond.

'Je verwent haar,' zei oma altijd.

Wat kan een mens toch dom zijn. Nu wenste ze dat ze hen alle drie de hele tijd gedragen had. Ze door het leven had gedragen.

'Ja, wat moeten we beginnen,' zegt ze, en ze strijkt haar zoon over zijn haar.

Artur kijkt op. Hij staart met nietsziende ogen recht voor zich uit. Oma tilt het kleine meisje op en legt haar tussen haar beide broertjes in bed. Sluit haar ogen. Het lijkt alsof ze slapen, zoals ze daar op de witte, zachte hoofdkussens liggen. De slopen met de twee sierlijk geborduurde letters. Een I voor Ingeborg en een A voor Artur. De slopen die Ingeborg in haar bruidskist bij zich had als bruidsschat.

Oma gaat naar de keuken en blijft voor de telefoon aan de muur staan. Ingeborg zit nog steeds zwijgend aan de keukentafel het zakhorloge te betasten. Het is één uur. Arturs moeder legt haar hand op de zware metalen telefoon. Ze draait de houten slinger een paar keer rond en neemt de hoorn van de haak.

'Kunt u mij doorverbinden met de politiecommissaris?' zegt ze wanneer de telefoniste van kerkdorp Siene opneemt.